

Анатолій Лопата

ВІХИ БУРЕМНИХ ПОДІЙ 2013–2022 РОКІВ

ХРОНІКА ВІЙНИ УКРАЇНИ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ

Видавничий Дім «Воєнна розвідка»

Київ – 2022

УДК 355.48((470+571):477)™2013/2022”

Л77

Лопата А. В. Віхи буремних подій 2013–2022 років. Хроніка війни України з Російською Федерацією. Київ : ВД «Военна розвідка», 2022. 236 с.

Це документальне дослідження буремних подій 2013–2022 років в Україні на основі величезного масиву різноманітних джерел.

Хроніка охоплює майже 10 років. Вона описує події, безпосереднім учасником яких був автор, з осені 2013 року, Майдану, війни на Донбасі та етапи розвитку української держави аж до оголошення президентом РФ Володимиром Путіним початку **«спеціальної військової операції»**, що сталося 24 лютого 2022 року.

Метою написання книги є прагнення допомогти читачеві осмислити історичні події, що призвели до анексії Криму Російською Федерацією, початку збройної агресії РФ на Донбасі та повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році.

Упорядники переглянули і хронологічно подали читачеві тисячі публікацій щоденних новин і повідомлень з офіційних джерел.

Наша пам'ять — це наша зброя, яка дає нам шанс не допускати у майбутньому ті ж помилки у захисті Держави протягом десятиків, а то й сотень років політичною елітою та владою України.

Ця книга — нагадування світовому суспільству про нерішучість держав блоку НАТО у прийнятті рішень до захисту миру, протидії агресорам та спонсорам тероризму.

Україна виборює свою свободу і незалежність у війні з Росією. Вона на передньому краї захисту Європи від можливої навали сучасної «орди». Україна тримає удар, як перший ешелон блоку НАТО. Успіх цієї боротьби лежить на плечах Збройних сил України при потужній підтримці США, Великобританії та багатьох країн Європи і світу.

Книга буде корисною широкому колу людей, що вивчають історію України, викладачам та студентам.

Хід бойових дій на фронтах — предмет глибокого аналізу фахівцями після закінчення війни.

ISBN 978-966-97902-6-2

© Лопата А. В., 2022

© ВД «Военна розвідка», 2022

Зміст

Передмова	13
2013 рік	
Листопад	
Відбулося перше «мирне стояння на майдані»	20
2014 рік	
Лютий	
Різке загострення ситуації що супроводжувалося масовим кровопролиттям.	21
Березень	
Верховна Рада України оголосила мобілізацію і перевела війська на воєнний стан	25
О. Турчинов озвучив ультиматум самопроголошеній владі Криму	26
Квітень	
На сайті президента України розміщено текст указу про початок антитерористичної операції	30
Травень	
Сутички і пожежа в Будинку профспілок у Одесі	33
П'ятим президентом України обраний П. Порошенко	34
Червень	
Петро Порошенко представив мирний план з врегулювання ситуації у східних регіонах держави.	37
Липень	
Генерал-полковник В. Гелетей призначений міністром оборони, а генерал-лейтенант В. Муженко – начальником Генерального штабу ЗСУ	40
Оголошення прем'єр-міністром України А. Яценюком про відставку уряду.	44

Серпень

Іловайський котел 46

Президент України П. Порошенко достроково припинив повноваження Верховної Ради 7-го скликання 48

Вересень

Початок штурму Донецького аеропорту..... 51

Жовтень

Звільнений з посади В. Гелетей. Міністром оборони призначений С. Полторак 53

Листопад

Головою Верховної Ради України обрано В. Гройсмана, а прем'єр-міністром України затверджено А. Яценюка 56

2015 рік**Лютий**

Канцлер Німеччини А. Меркель та прем'єр-міністр Угорщини В. Орбан заперечили можливість поставок зброї до України 63

Травень

У Києві розстріляли журналіста О. Бузину 70

М. Саакашвілі – голова Одеської облдержадміністрації. ... 71

Жовтень

Україна припинила авіасполучення з РФ..... 74

Листопад

Набув чинності Закон України Про Національну поліцію, міліція припинила своє існування..... 75

Мером Києва обраний чинний мер міста В. Кличко 75

2016 рік**Квітень**

На посаді Голови ВР затверджений А. Парубій..... 80

Травень

Н. Савченко звільнена з російської в'язниці..... 81

Листопад

З відставки губернатора Одеської області М. Саакашвілі в Україні розпочався «грузинопад» 86

2017 рік**Березень**

Пожежа та детонація боєприпасів на складах зберігання неподалік м. Балаклія 90

Квітень

До Києва приїхали лідери Євросоюзу 91

Травень

ЄС ухвалила рішення про безвізовий режим для громадян України. 93

Червень

Інтеграція в НАТО визначено одним із національних пріоритетів 94

У Києві загинув полковник Головного управління розвідки МО України М. Шаповал. 95

Липень

Розпочалися міжнародні навчання «Сі Бриз-2017». 96

Вересень

М. Саакашвілі позбавлений громадянства України 99

Жовтень

Розпочалися українсько-американські військові навчання «Репід Трайдент–2017» 100

Пожежа та детонація боєприпасів на складах зберігання боєприпасів в с. Калинівка Вінницької обл. 100

2018 рік**Березень**

НАТО надало нашій країні статус «країни-аспіранта». . . . 107

С. Наєва призначено командувачем Об'єднаного штабу ЗСУ, створеного на зміну Штабу АТО 107

Н. Савченко звинувачена у спробах підірвати Верховну

Раду і затримана СБУ 108

Квітень

На Донбасі замість АТО розпочалася Операція об'єднаних сил (ООС).....110

У Криму відкрито міст через Керченську протоку 111

Україна припинила участь у роботі статутних органів Співдружності Незалежних Держав (СНД).....111

Відбулось «воскресіння з мертвих» журналіста А. Бабченко 111

Липень

У Херсоні невідомий облив громадську діячку К. Гандзюк сірчаною кислотою 113

Жовтень

Верховна Рада затвердила вітання «Слава Україні! – Героям слава!» як офіційне в армії та поліції.....116

У районі селища Дружба Ічнянського району Чернігівської області почали вибухати боєприпаси на території 6-го арсеналу МО України 116

Листопад

Відбувся напад кораблів РФ біля Керченської протоки на українські катери «Бердянськ», «Нікополь» та рейдовий буксир «Яни Капу» 118

В Україні запроваджено воєнний стан на території 10 областей, ЗСУ приведені у повну бойову готовність. 118

Грудень

Верховна Рада України ухвалила закон «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» 120

Ветеранів УПА визнали учасниками бойових дій. 121

Привітання з Новим роком В. Зеленського 122

2019 рік**Січень**

Патріарх Варфоломій вручив Томос про автокефалію
Православної церкви України митрополитові Київському
Епіфанію 123

Березень

Президент України П. Порошенко звільнив Є. Божка
з посади голови Служби зовнішньої розвідки. В. о. керівника
СВР України був призначений А. Алексеєнко. 128

Квітень

Обвинувачені у плануванні терористичного акту та
держперевороту Н. Савченко та В. Рубан були
звільнені з будівлі Броварського районного суду 129

Відбулися перші в українській історії передвиборчі дебати
на стадіоні. 129

Вибори Президента України: перемогу отримав
В. Зеленський 130

Травень

Командувачем ООС на Донбасі замість С. Наєва призначено гене-
рал-лейтенанта О. Сирського 131

Володимир Зеленський вступив на посаду президента України.
Першим рішенням Зеленського став розпуск парламенту
VIII скликання. 132

Червень

Росія розпочала видачу своїх паспортів жителям окупованих
районів Донецької області 135

Липень

Суд ЄС скасував санкції 2018 року проти В. Януковича
та його команди. 137

В Україні відбулися парламентські вибори. До складу Верховної
Ради пройшли 5 політичних партій («Слуга народу», «Опозиційна
платформа – За життя», «Європейська Солідарність»,
ВО «Батьківщина» та «Голос»). 138

Серпень

Президент України В. Зеленський звільнив О. Сирського з посади командувача ООС, призначивши на цю посаду В. Кравченка. Також Зеленський звільнив С. Попка від виконання обов'язків командувача сухопутних військ 139

Відбулося перше засідання Верховної Ради України IX скликання. Головою Ради обрано Д. Разумкова, Прем'єр-Міністром – О. Гончарука, главою СБУ – І. Баканова, міністром оборони – А. Загороднюка 143

Грудень

У місті Ухань у Китаї зафіксовано перший випадок пневмонії невідомого походження, яку спричинив бетакоронавірус 2019-пCoV. 147

У результаті пожежі в Одесі у будинку профспілок загинуло 16 людей, 32 постраждали та 8 зникли безвісті. 147

Відбулась зустріч у «нормандському форматі» глав України, Росії, Франції та Німеччини у Парижі. Це перший «нормандський формат» з 2016 року і перший формат у такому складі – з новими президентами України і Франції 148

2020 рік**Січень**

Катастрофа українського Boeing 737 під Тегераном 152

Сполучене Королівство Великобританії і Північної Ірландії вийшло зі складу Європейського Союзу. 153

Лютий

Новий глава Офісу президента А. Єрмак розповів про пріоритети своєї роботи: припинення війни на Донбасі, комфортна атмосфера та заборона на «телефонне право» 154

У Нові Санжари на Полтавщині приїхали 45 громадян України і 27 іноземців, яких евакуювали з Уханю (Китай). Українці зустріли українців протестами, підпаленими шинами і камінням. . .156

Березень

Верховна Рада України прийняла відставку уряду О. Гончарука та розпочала формування уряду Д. Шмигала 157

Всесвітня організація охорони здоров'я оголосила спалах COVID-19 у світі пандемією.....157

В Україні оголошено загальнонаціональний карантин, а з 25 березня – режим надзвичайної ситуації 157

Президент України В. Зеленський призначив Генеральним прокурором України І. Венедіктову.....158

Верховна Рада України ухвалила закон про обіг земель сільськогосподарського призначення, який скасував 20-річний мораторій на продаж землі 159

Червень

Міністр реінтеграції тимчасово окупованих територій О. Рєзніков повідомив, що широкомасштабна війна з Росією є малоймовірною 161

Липень

Рада легалізувала гральний бізнес 163

Серпень

У Білорусі відбулися президентські вибори. Міжнародна спільнота результатів виборів не визнала 165

Вересень

Президент України В. Зеленський затвердив нову Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни».....166

На всіх військових полігонах України, а також в акваторіях Чорного та Азовського морів відбулися стратегічні командно-штабні навчання «Об'єднані зусилля-2020» 166

Під час заходу на посадку в аеропорту міста Чугуєва розбився літак Ан-26 Повітряних сил Збройних сил України 167

Листопад

На виборах мера Києва переміг В. Кличко 171

2021 рік**Лютий**

Президент України В. Зеленський ввів у дію рішення РНБО про застосування санкцій проти народного депутата Т. Козака і телеканалів «112 Україна», NewsOne та ZIK, які було заблоковано 177

Березень

Вперше заговорили про стягування російських військових до кордону з Україною 179

Травень

Президент України В. Зеленський на держпідприємстві імені Антонова надал прес-конференцію на фоні літака без крил з лозунгом «Збройним силам – надійні крила». 182

Червень

У Чорному морі стартували наймасштабніші за всю історію військові навчання Sea Breeze-2021. 183

Липень

Подав у відставку міністр внутрішніх справ України А. Аваков, що працював на цій посаді з 2014 року 184

Серпень

Після 20 років контролю американських військ, Афганістан перейшов до рук «Талібану». 185

Вересень

Білорусь та Росія провели спільні військові навчання – «Захід-2021» 186

Жовтень

Верховна Рада України ухвалила рішення про відставку Д. Разумкова з посади голови парламенту. Головою парламенту обрано Р. Стефанчука 186

Вперше відбулося застосування турецького розвідувально-ударного безпілотного комплексу «Байрактар» 187

ГУР МО України запевнило, що не зафіксувало пересування російських підрозділів, озброєння та військової техніки до кордону з Україною. 188

Листопад

Американські ЗМІ опублікували повідомлення про «незвичайні переміщення військової техніки» біля російсько-українського кордону 188

Призначено нового міністра оборони України – колишнього віце-прем'єр-міністра – міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій О. Резнікова 189

Президент України В. Зеленський підписав закон «Про деолігархізацію» 190

Грудень

У Держдепартаменті США довели до українського керівництва, що Україна не може розраховувати на членство в НАТО в найближче десятиліття 194

Колішній глава МЗС України П. Клімкін заявив, що реальна велика війна між Росією та Україною неможлива 196

2022 рік**Січень**

За останні тижні спостерігається політична активність між Україною і США: Президент США Д. Байден двічі розмовляв з Зеленським. Держсекретар США Е. Блінкен двічі розмовляв з Зеленським і двічі – з головою МЗС Кулебою. Радник з нацбезпеки Д. Салліван сім разів розмовляв з головою ОП Єрмаком. Голова Об'єднаного комітету начальників штабів М. Міллі чотири рази розмовляв із головнокомандувачем ЗСУ Залужним. 199

У Казахстані через підвищення цін на газ розпочалися масові протести. Уряд Республіки Казахстан пішов у відставку, президент К.-Ж. Токаєв ввів надзвичайний стан на всій території країни та запросив військову допомогу у ОДКБ. 199

Офіційний представник Пентагону Д. Кербі заявив про наявність у США інформації, що вказує на активну роботу Росії над створенням приводу для вторгнення в Україну. 201

Президент Білорусії О. Лукашенко анонсував спільні російсько-білоруські навчання «Союзна рішучість-2022». 202

Президент України В. Зеленський звернувся до населення країни із повідомленнями про загрозу війни з Росією. За його словами, зараз іде напад «не на нашу землю, а на наші нерви, щоб ми мали постійне відчуття тривоги». Президент закликав зберігати спокій і сказав, що на нас чекають «травневі свята, шашлики та літо» 203

Держдепартамент США дозволив частині співробітників посольства у Києві покинути Україну. Австралія, Великобританія, Німеччина, Канада та США евакуювали з Києва деяких дипломатів та членів їхніх сімей 205

Міністр оборони України О. Резніков заявив, що не бачить безпосередньої загрози повномасштабного вторгнення Росії в Україну 207

Лютий

Лондон, Варшава та Київ мають намір оголосити про створення політичного союзу, метою якого є «посилення регіональної безпеки» 210

Голова об'єднаного комітету начальників штабів США генерал М. Міллі заявив, що Київ протримається не більше трьох діб у разі повномасштабного вторгнення Росії в Україну 213

Радник президента США з національної безпеки Д. Салліван закликав усіх американських громадян негайно залишити країну протягом найближчих 24–48 годин 214

Ситуація на Донбасі різко загострилася 219

В. Путін підписав укази про визнання незалежності «ДНР» та «ЛНР» 221

О 5:50 за московським часом (4:50 за київським) В. Путін оголосив про початок «спеціальної військової операції» – вторгнення Росії в Україну 224

Замість епілогу 225

Вірші 228

Передмова

Наш народ захистив свою гідність на Майдані і проявив волю до захисту свого майбутнього, попри бандитські та відверто ворожі дії антинародної влади.

Революція гідності, зрадництво та втеча уряду Януковича, анексія Криму, підтримка сепаратизму та військове вторгнення російських військ у Донецьку та Луганську області виникли не спонтанно, їм передували роки «залежної та злочинної» байдужості влади до проблем українського народу і долі самої України, суверенність якої базується на обороноздатності держави та бойовій готовності Збройних сил.

Збройні сили України відроджуються у боях завдяки жертвовності та патріотизму нашого народу.

Під тиском вороже заангажованої «еліти», українська влада швидко позбавилась патріотично налаштованих особистостей. Трагічно загинув лідер «Руху» В'ячеслав Чорновіл, зазнали тортур і були знищені підготовленим криміналітетом десятки журналістів, молодих політиків та бізнесменів. Силові структури відправили у забуття більшість офіцерів-патріотів. У владних кабінетах калічили українську мову, Верховна Рада стала найбільш привабливим сімейним бізнесовим проектом, а народні депутати — найдорожчими чиновниками корумпованої влади. Хабарництво та рекет, наступ на середній бізнес набули системно-стабільного явища, що разом з ганебним ставленням до людини з боку правоохоронних структур — збурювали суспільство проти влади.

Україна на зламі століть засвідчила себе потужним наступом на демократію та свободу слова. Автократія набула небезпечної сили. Міліція, СБУ, прокуратура та суди нівелювали права громадянина України. Армія за чисельністю стала меншою міліції, а статус офіцера ЗС України — нижчим у порівнянні з міліціонером. Суспільство отримало сигнал щодо пріоритетності поліцейських структур і другоградності Збройних сил України у державі. До того ж, у ЗС України відбулись ряд тяжких надзвичайних і трагічних випадків з загибеллю людей, катастрофами техніки та пожежами сумнівного походження на складах боєприпасів та озброєння. Це негативно вплинуло як на авторитет президента Леоніда Кучми, так і керівників оборонного відомства, всього офіцерського складу ЗС України. Армія втрачала свою боєздатність. Замість навчань із застосуванням зброї на ураження

вірогідного ворога, найбільш значимими подіями стали паради вишколених військ.

ВПС та сили ППО потерпали найбільше, бо терміни експлуатації авіації та ракетного озброєння неухильно скорочувалися. Бойової авіації за межами 2005 року, та ракетного озброєння без відновлення за допомогою ВПК РФ, українські війська не мали би. Льотний персонал втрачав свою фахову підготовку бо практично літав 5-7 годин на рік.

Особливі обставини були у становленні ВМС України, як колишньої частки ЧФ СРСР. Дислокація двох флотів у Севастополі і морально несприятливе середовище у формуванні патріота України на фоні і в порівнянні з діяльністю моряків та частин Чорноморського флоту, робили свою чорну справу. Програшне становище моряків ВМС України, при слабкому фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні діяльності ВМС, відсутності дієвої програми їх розвитку та соціального захисту військовослужбовців, призвели до прорахунків у комплектуванні особовим складом флотських частин за територіальними ознаками. Ганебне ставлення до проблем обороноздатності держави в цілому, призвело до того, що Збройні сили України стали не здатними до виконання своїх конституційних обов'язків, що повністю відповідало політиці нашого північного сусіда. Президенту України Л. Д. Кучмі, який зосередився на внутрішньо-політичних проблемах, було не до Збройних сил. Леонід Данилович ледве відбивався від протестних акцій «Україна без Кучми» та енергійно протидіяв плівкам майора СБУ Мельниченка, які опутали його як замовника вбивства Г. Гонгадзе та викрадення, з нанесенням тяжких травм, журналіста О. Еляшевича.

Події 2004 року підняли народ на боротьбу за свободу проти свавілля влади і свій вибір на президентських перегонах. Сила Майдану була потужною і згуртованою. У повітрі запахло порохом, будь якої хвилини могла б пролитися кров. У Леоніда Даниловича вистачило здорового глузду не застосувати силу проти власного народу. Він проявив волю і стримав гарячі голови від пролиття крові на Майдані.

Україна мирно, без жодного спротиву влади, позбавляла себе незалежності та самостійності, обдурюючи народ європейським вибором на новому витку русифікації. Здоровий глузд народу вагався з негативними оцінками зовнішньополітичної діяльності президента Януковича, сподіваючись, що інстинкт самозбереження дасть йому можливість підписати угоду асоціації з Євросоюзом. Помилявся здоровий глузд. Уряд Миколи Азарова зробив розворот «UA» («Ю-Ей»). Ми були першими на шляху до Європи, а опинилися останніми, бо йшли не в ту сторону.

Трагедія України у війні з РФ, розпочатої 24 лютого 2022 року, пройшлася по людям розпеченим залізом від бомбардувань “братньої” держави, катуваннями і розстрілами мирних жителів мародерами у формі солдат РФ. Роздуми над цим горем повернули мене до подій буремних 2013–2015 років, які подані читачеві у книзі «Час і свідомість. Записки начальника Генерального штабу Збройних сил України», виданої у 2015 році, глава — «Замість епілогу». З того часу пройшло сім років війни України з Російською Федерацією, які ознаменовані повномасштабним вторгненням армії агресора не тільки з Криму та окупованих частин Донецької і Луганської областей, а й з усієї прилеглої до України території РФ разом з Білорусією.

Аналізуючи вторгнення ворога на територію України 24 лютого 2022 року і нашу героїчну оборону, прийшов до висновку, що ми наступаємо на ті ж граблі, що їх поставили нам роки нашої незалежності у справі захисту України.

Чому за прорахунки в питаннях оборони Держави ніхто не несе відповідальності, а маємо тисячі вбитих і поранених її захисників, тисячі вбитих, замордованих і покалічених цивільних і дітей, тисячі депортованих людей з прикордонних з РФ територій та тих, хто залишив свої домівки і сім’ї. Можливо трагедія нашого народу і розбита інфраструктура України були б меншими, якби урядовці країни в своїй більшості, на тому високому рівні, були б державниками. Збачнули загрози для України і своєчасно приймали обґрунтовані рішення стосовно обороноздатності Держави та її Збройних Сил; фінансування оборонної промисловості, створення територіальної оборони і надійного захисту від зрадництва. Можливо громадяни України, яких об’єднала ворожа навала, зроблять свої висновки з прорахунків минулих років у захисті Держави. У розмові з читачем, хочу загострити його увагу на деяких проблемах оборони України.

Ще раз торкнусь питання служіння Державі у Збройних силах і не тільки. Саме люди складають основну цінність Держави, визначають вектор її розвитку та захисту. Мова йде про людський потенціал у широкому розумінні цього слова. Мати людей, ще не означає мати кероване суспільство, готове підтримати владу та її починання в епоху розгулу демократії. Маса не генерують ідеї — потрібні особистості, які могли б запропонувати та запалити цією ідеєю соратників, організувати їх у силу і запропонувати масам шляхи реалізації цієї ідеї, яка стає вже метою руху суспільства.

Перемога Володимира Зеленського на виборах Президента України продемонструвала, що громадськість України незадоволена внутрішньою політикою в Державі і прагне радикальних змін на краще. Більше всього народ прагнув миру, бо протягом п’яти років він уже борювався з російською навалою, ціллю якої було і залишається поне-

волення України. Не досягли ми миру, а маємо війну у самих жорстоких проявах. Чи могла нова владна команда суттєво змінити ситуацію у протистоянні Російській Федерації? Звичайно ж — не змогла б. А чи були прорахунки команди Президента Порошенка та Президента Зеленського у справі захисту України? Звісно ж — були. Я не хочу розглядати діяльність керівництва Держави, тим більше критикувати його в той час, коли Україна виборює свою незалежність у кривавій війні з агресором. Цим питанням будуть зайняті десятки, як наших науковців, так і за межами Держави. Я ж запрошую читача до роздумів над проблемою захисту України, її територіальної цілісності і суверенітету, з огляду на те, що сталося. Дивуюся байдужості владних структур у роботі з кадрами, профанації у прийнятті відповідальних рішень по зміцненню силових структур і фінансуванні оборонних галузей держави, провалам у боротьбі з колабораціонізмом.

З надбанням Україною незалежності, при розвалі Радянського Союзу, багато активних чиновників заявили себе у період відкритих дверей до державної власності. Вони, пориваючись до влади, намагаються сколихнути маси і кидають у натовп замість цілеспрямованої ідейної іскри, бенгальські вогні, які, пошипивши, гаснуть під ногами байдужості. Немає ідеї — гасне вогонь душі. Потрібна ідея і мета руху. Ми не розглядаємо політичні цілі безлічі партій (їх більше двохсот) — ми говоримо про захист Держави, в якій борються за владу всі політичні партії. Завдання ж оборони Держави — загальне для всіх політичних рухів. Коли це так, то всі громадяни України (окрім недругів, які проживають на її землі) повинні дбати за зміцнення Збройних сил України, здатних захистити її інтереси. Це і є найперше завдання Держави, що отримала як дар божий свою НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, а тепер виборює її — це вектор зосередження зусиль кожного патріота.

Торкаючись окремих громадян, які несуть службу, або ж за покликом здатних стати, або вже стали на захист Батьківщини, то суспільство має створити для них умови самореалізації у сфері армійської праці.

Що ж означає створити відповідні умови для реалізації потреб громадянина у захисті Держави? Дуже просто. Праця воїна повинна бути гідно забезпечена грошовим утриманням, професія військового повинна бути престижною серед інших професій, служба у збройних силах повинна передбачати суворий відбір кращих з кращих. Всі військовослужбовці мають бути на державній службі і мати гарантований соціальний захист. Особливої уваги з боку держави заслуговують громадяни, які зі зброєю в руках відстоюють її незалежність, або виконують окремі бойові завдання по захисту інтересів України. Таку ж увагу та соціальний захист держави повинні мати сім'ї військовослужбовців, загиблих та інвалідів війни. Без проходження служби в армії

чи в інших військових формуваннях, створених за законами України, державна служба для чоловіків повинна бути обмежена. Варто було б забезпечити справедливість у просуванні військовослужбовців по службі, безкоштовне навчання військовослужбовців у ВНЗ за направленням з міністерства оборони або інших силових структур. Я навскид перераховую те, що у багатьох державах давно працює на захисника держави.

Скільки ж повинно бути громадян — захисників України? У широкому розумінні цього поняття, не менше тридцяти шести мільйонів, які б стали самі та направили своїх дітей і онуків на захист Батьківщини. Україна може і повинна мати Народну Армію, не найману, а створену на основі добровільного виявлення молодими і здоровими людьми свого бажання захищати свій народ. На перших порах армія повинна комплектуватися за змішаною системою. Контрактна служба у військах має право на життя, як і всі професії у суспільстві, однак в Україні необхідно зберегти можливість призову молоді на строкову службу. Кожен громадянин (громадянка) повинен вміти і бути готовим захищати себе, своїх близьких, свій будинок і свою країну. Цій святій справі треба навчати людей з дитинства, залучивши до вишколу кваліфікованих викладачів з підрозділів територіальної оборони, козацьких осередків та офіцерів запасу.

Українське козацтво повинно увійти в життя місцевих громад на всіх рівнях державного устрою, мати повноважних представників в органах державного управління та силових структурах. В останніх повинні бути козацькі підрозділи та частини. Особливу увагу треба приділити формуванню козацьких підрозділів територіальної оборони з обов'язковою легалізацією зброї для кожного реєстрового козака. Кожне село (декілька сіл) повинні мати козацьку сотню (роту), районний центр — курінь (батальйон), місто повинно формувати козацький полк.

Служба в козацьких частинах повинна регламентуватись Законом України, як і служба в інших силових структурах держави. Реєстрове козацтво та козацький резерв територіальної оборони має проходити службу у запасі. Кожен резервіст, який належить до козацької частини територіальної оборони матиме планову підготовку у своїх підрозділах за реальними завданнями на випадок ліквідації природних катаклізмів, техногенних катастроф, охорони комунікацій, важливих підприємств та об'єктів при загрозі терористичних актів або збройного нападу ворога. Його служба у резерві повинна бути мотивованою, а соціальний захист гарантованим.

Я звертаю увагу читача на необхідність залучення «Українського козацтва» до служби народові так, як це було у розквіт КОЗАЦТВА у минулому, чим і сьогодні пишається наш народ. Громадська організа-

ція козацтва, не виконує і половини того, що було притаманне КОЗАЦТВУ у історичному минулому. Оборона ж Держави, була основним завданням КОЗАЦТВА при її створенні і діяльності в той час.

При виконанні святого обов'язку оборони Держави, робота знайдеться кожному патріоту. Важливо підготувати саме суспільство до усвідомлення потреби людини бути корисним народу у сфері його захисту.

На жаль, нашим суспільством вміло маніпулюють недобросовісні люди, які зловживають довірою виборця у силу його байдужості і зневіри до влади. Остання ж, явно демонструючи свою відірваність від народу, спекулює силою і захищає рідних їй пройдисвітів. Де ж наш гонор, куди поділися гідність і честь у багатьох чиновників і не тільки? Як сталося так, що за роки своєї незалежності, Україна до 2014 року втратила свою обороноздатність, продала зброю власної армії і була беззахисною перед збройними викликами того дня?

Молоде покоління дасть відповідь на ці питання на основі глибокого аналізу діяльності «попередників». Визначить роль і місце кожного можновладця в політичних та економічних прорахунках, розкраданні державного майна, що зумовили втрату обороноздатності держави.

З 2014 року відбулися доленосні події у нашій державі, що пройшлися кийками та полум'ям, розпеченим залізом і кулями по найкращим з найкращих представникам нашого народу, який повстав захищаючи свій вибір європейського вектору розвитку, свою гідність та право мати суверенну і незалежну Україну, який і сьогодні захищає нашу Батьківщину зі зброєю в руках від російської навали на широкому фронті.

Український народ веде священну визвольну війну за свою Україну, захищаючи Київ, кожне місто і село. Неймовірна жорстокість проти мирних людей, бажання зрівняти інфраструктуру України з землею, навіки закарбували зневагу до «русського міра».

Ми втратили в боях, та втрачаємо щоденно вбитими і пораненими найкращих воїнів, мирних людей і дітей. Безглузді та злочинні бомбардування російською зброєю мирних населених пунктів призвели до загибелі тисяч громадян України, а сотні тисяч покинули свої домівки та знаходять притулок у родичів та близьких у центрі, на заході України та за кордоном. Ні в яке порівняння жертвовність та доброзичливість української спільноти не можуть бути порівняні з «гостинністю РФ» і так званими «гуманітарними конвоями» агресивного сусіда. Україна отримала світову підтримку у своїй боротьбі з рашизмом, чого не мала з козацької доби.

Росія, нехтуючи міжнародними нормами, регулярними військами знищує промислову базу та житловий фонд України разом з людьми. Агресор і гадки не мав, що український народ і його збройні фор-

мування, всупереч вигодуваному сепаратизму та зрадництву, стануть сильніші духом. Згуртуються у бажанні захистити Батьківщину від ворога і зупинять цю навалу.

Це наше молоде покоління, наші діти і онуки, які у своїй свідомості стали незалежними від радянського минулого, вільними у думках, з духом мільйонів нескорених у ГУЛАГівських таборах, відроджують Збройні сили України. За ними всенародна підтримка святої боротьби за свободу і незалежність. Маємо пишатися можливостями української спільноти та особового складу Збройних сил України, інших силових структур.

Сьогодні наші Збройні сили можуть служити прикладом для багатьох армій світу, як підготовкою особового складу до бойових дій, так і сучасним озброєнням. Збройні сили України відроджуються у боях завдяки жертвовності та патріотизму нашого народу, всебічній підтримці України майже всіма державами світу у святій боротьбі за свободу.

Я веду розмову про збройні сили, маючи на увазі всі збройні формування, створені за законами України, які б мали входити до складу ЗС України. А читач знає, що на сьогодні Збройні сили України мають у своєму складі три види ЗСУ (Сухопутні війська, Військово-повітряні сили і Військово-морські сили), але у складі ЗСУ немає Української Армії. Вітчизняна воєнна наука не переймається проблемою наукового обґрунтування структури оборонного відомства. Тому, поняття ЗС України і Армія України, на побутовому рівні, вживаються, як кому заманеться. Верховному Головнокомандувачу ЗСУ, — не до науки.

Ще раз звернемо нашу увагу на події буремного часу, для власного аналізу помилок та здобутків, на шляху боротьби за свободу і незалежність України, у наступній хронології.

2013 рік

Листопад 2013 року

19 листопада. Президент Янукович і прем'єр Азаров оголошують про призупинення процесу підготовки до підписання угоди про Асоціацію з ЄС. Це обурило і вивело народ на протестні акції. Обдурені маси українців збагнули зраду влади і усвідомлюючи, що наступним кроком буде відмова від самої ідеї євроінтеграції та вступ України до Митного союзу, або ж до складу РФ — вийшли на вулиці.

21 листопада. Відбулося перше «мирне стояння на майдані» на підтримку євроінтеграції, а вже **25 листопада** — перші зіткнення киян з міліцією.

30 листопада. Перша спроба уряду Азарова щодо розгону Євромайдану, а з 1 по 7 грудня Майдан перестав бути мирним. Мирний Київ повстав. Відбулися атаки на «Беркут», захоплення адміністративних будівель у центрі міста та заворушення у регіонах. Майдан перетворювався на суцільну барикаду, а його вогонь перекинувся на всі регіони України.

Грудень 2013 року

8 грудня. У Києві був знесений пам'ятник В. І. Леніну, який стояв на Бессарабській площі поряд з Хрещатиком. Пам'ятник розбили за допомогою кувалд. Міліція не втручалась.

Знесення пам'ятника Леніну в Києві.
Джерело: «BBC News»

Це видовище нагадало мені найгірші сторінки революції 1917 року та розвалу Радянського Союзу, коли Комуністична Партія, яка нараховувала 16 млн членів партії розвалилась на очах, бо її керівництво втратило повагу і зв'язок не тільки з народом, а й з членами КПРС.

2014 рік

Січень 2014 року

16 січня. «Партія регіонів» у режимі ручного голосування без участі опозиції прийняла антимайданівські закони, а 19 січня Майдан перейшов від стояння до вуличних боїв. З'явилися перші жертви. Хвиля захоплень адміністративних будівель прокотилася і в регіонах.

19 січня. Початок протистояння між загонами внутрішніх військ і «Беркуту» та демонстрантами на вул. М. Грушевського в Києві.

Лютий 2014 року

18 лютого. Різке загострення ситуації, що супроводжувалося масовим кровопролиттям. Всього за період з 18 по 20 лютого, за даними міністерства охорони здоров'я України, у Києві загинуло 75 осіб. У засобах масової інформації з'явилися перші повідомлення про снайперів спеціального загону міністра внутрішніх справ В. Захарченка, які смертоносно працювали в обидві сторони.

21 лютого. Янукович підписав домовленість із опозицією (Віталієм Кличком, Арсенієм Яценюком, Олегом Тягнибоком) про дострокові президентські вибори в грудні та про повернення до Конституції 2004 року, яка візрає президентські повноваження до мінімуму і робить

прем'єр-міністра головною фігурою. Свідки переговорів — міністри закордонних справ Німеччини і Польщі — підписали договір, а представник Путіна відмовився.

Під Києвом горіла дача кума Путіна Віктора Медведчука, який, коли був головою Адміністрації Президента Кучми, намагався змінити конституцію так, аби президента обирав не народ, а парламент.

Янукович погодився на виведення з Києва спецпідрозділу «Беркут» і внутрішніх військ та підписав з опозицією угоду про врегулювання кризи в Україні. Того ж дня Янукович залишив Київ. З України тікають чільники СБУ, МВС, Генпрокуратури, Національного банку, окремі нардепи та приспівники втікача.

Олександр Турчинов виконував обов'язки президента України.

Джерело: «24 канал»,
фото прес-служба РНБО

22 лютого. Обрання головою Верховної Ради України Олександра Турчинова замість Володимира Рибака, що подав у відставку з цієї посади.

23 лютого. Спікер Верховної Ради Олександр Турчинов оголошує себе в. о. президента країни. Президентські вибори призначені на 25 травня. Відбуваються термінові призначення в уряді України та силових структурах держави. Виконуючим обов'язки Міністра оборони 27 лютого призначається адмірал Ігор Тенюх, а Начальником ГШ ЗС України 28 лютого — генерал Михайло Куцин.

24 лютого. Формується нова влада, новий Кабінет міністрів.

Один із лідерів протестів — Степан Кубів — був призначений головою Національного банку. Член партії Віталія Кличка «Удар», колишній соратник Віктора Ющенка — Валентин Наливайченко став головою Служби безпеки України.

Кілька днів тому звільнили з під арешту Юлію Тимошенко. Наступного дня після її виступу, перед парламентом зібрався мітинг із гаслами: «Юлі — волю, але не владу!».

27 лютого. Призначення Верховною Радою України Арсенія Яценюка прем'єр-міністром України.

28 лютого. Захоплення російськими військовими аеродрому «Бельбек» поблизу м. Севастополя та аеропорту Сімферополя.

В кінці лютого — на початку березня 2014 року, під тиском керівників РФ, Крим оголошує про невизнання нової київської влади та призначає на 16 березня референдум про статус півострова — офіційно просить Росію взяти його у свій склад на правах суб'єкта Федерації.

Президент РФ отримує підтримку Ради Федерації Росії на застосування військ проти України та приймає Крим до складу РФ.

Київська влада не реагує на реальні загрози державності. Закони про оборону та Збройні сили України не виконуються. При наявності підготовлених військових частин та підрозділів правоохоронних органів у Криму, рішень на посилення охорони державних установ, вузлів зв'язку, комунікацій та військових частин не поступає. Останні залишаються в пунктах постійної дислокації.

Навіть роки поспіль складно відповісти на питання, як сталося так, що більш ніж 20-тисячне угруповання військ у Криму, без жодного пострілу (навіть у повітря) здало своє озброєння, техніку та матеріально-технічні засоби збройним підрозділам РФ?

Знадобиться час, щоби розібратися щохвилини з діяльністю кожного командира військової частини щодо прийнятих рішень у період їх бездіяльності та зради. Є багато питань до Верховного Головнокомандувача О. Турчинова, в. о. Міністра оборони І. Тенюха, НГШ ЗС України М. Куцина, до командувача ВМС — зрадника Березовського, до всіх командирів військових частин, що не вивели їх у визначені райони і здалися на милість агресору, до тих військових, хто зрадив Україну. Сумніву не має, що вони були заручниками відсутності політичної волі у Державі.

Здача Криму Збройними силами України ввійде в їх історію чорною сторінкою.

РФ порушила взяті на себе гарантії територіальної цілісності України за багатостороннім Будапештським меморандумом 1994 року, коли Росія, США та Великобританія гарантували Україні її безпеку від

зовнішньої агресії в обмін на згоду позбутися стратегічних ядерних озброєнь.

Березень 2014 року

1 березня. Путін оголосив Україні війну: Рада Федерації схвалила введення військ РФ. Президент Росії Володимир Путін вніс звернення до Ради Федерації про використання Збройних сил РФ на території України для нормалізації суспільно-політичної обстановки в цій країні. Рада Федерації РФ підтримала звернення Путіна.

Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення привести Збройні сили України в повну бойову готовність.

Треба нагадати, що у ЗС України була спланована операція по підтримці Криму силами аеромобільних військ та берегової оборони з висадкою десанту на аеродромах Криму. Начальник ГШ ЗС України М. Куцин повернув десант у повітрі. Згодом спостерігався проліт 8-9 одиниць літаків ІЛ-76 та 10 - 12 вертольотів РФ до Криму на ті ж аеродроми. Право на застосування зброї у цьому випадку ніхто не використав. Постає питання, а чому? Керівництво Державою і ЗСУ боялося прийняти рішення.

До перекриття кордону в той час залучались підрозділи та частини ЗСУ та Прикордонних військ. Відчувалась розбалансованість системи управління Державою і Збройними силами.

2 березня. ОБСЄ скликає екстрену нараду щодо ситуації в Україні.

3 березня. Особовий склад двох кораблів Військово-морських сил Збройних сил України — корвета «Тернопіль» і корабля управління «Славутич» — заявили про вірність українському народові.

Мовчазні бійці, що з'явилися десять днів тому на кримських вулицях, прозвані журналістами за свою галантність «ввічливими людьми», не мають ніяких відзнак і досі офіційно не ідентифіковані. Президент РФ Володимир Путін на прес-конференції 4 березня заявив: «Це були місцеві сили самооборони. Участь в їхній підготовці ми не брали». Однак наявні в розпорядженні цих «сил» зброя і бойова техніка мають чітку державну приналежність.

6 березня. Перший етап міжнародних санкцій щодо Росії, спрямованих на припинення її агресії проти України. Він передбачав призупинення переговорного процесу між ЄС і РФ про пом'якшення візового режиму і нової угоди про партнерство, а також підготовки до

саміту G8, в якому мала брати участь Росія; індивідуальні санкції щодо низки осіб, причетних до російської агресії проти України.

У Криму військовослужбовці РФ затопили великий протичовновий корабель «Очаків» на вході в бухту Донузлав, тим самим закрити вихід з бухти для українських кораблів. 5 березня НГШ ЗС України М. Куцин звернувся до особового складу Збройних сил з проханням — «Тримайтесь».

7 березня. О. Турчинов призначив С. А. Гайдука командувачем ВМС України.

12 березня. Україна не буде намагатися силою зупинити російську окупацію Криму, щоб не підставляти під удар свої східні кордони. Про це заявив в. о. Президента України Олександр Турчинов в інтерв'ю Agence France-Presse.

Збройні Сили України приведені в повну бойову готовність. Про це, відкриваючи засідання уряду, заявив перший віце-прем'єр-міністр Віталій Ярема.

13 березня. Відновлення Національної гвардії України як військового формування з правоохоронними функціями.

16 березня. Проведення російськими окупантами псевдореферендуму про статус Криму, на якому, за їхніми даними, 96,77 % жителів АРК та м. Севастополя проголосували за возз'єднання відповідних територій з Російською Федерацією.

17 березня. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ОГОЛОСИЛА МОБІЛІЗАЦІЮ І ПЕРЕВЕЛА ВІЙСЬКА НА ВОЄННИЙ СТАН.

18 березня. Підписання у Кремлі угоди про приєднання Криму та Севастополя до Російської Федерації. Президент Росії Володимир Путін заявив, що «Крим був і залишиться і російським, і українським і кримськотатарським». «Але він ніколи не буде бандерівським».

Під час штурму українського фотограмметричного центру у Сімферополі було вбито одну людину.

Збройні сили України проводять часткову мобілізацію.

19 березня. О. ТУРЧИНОВ ОЗВУЧИВ УЛЬТИМАТУМ САМОПРОГОЛОШЕНІЙ ВЛАДІ КРИМУ.

«Якщо до 21:00 не будуть припинені всі провокації проти українських військовослужбовців, а адмірал Гайдук та всі інші заручники, як військові, так і цивільні, не будуть звільнені, — владою будуть вжиті адекватні заходи, у тому числі технічного та технологічного характеру», — пояснив він.

Україна починає процедуру виходу із Співдружності незалежних держав. Рішення про це було прийнято на засіданні Ради національної безпеки та оборони України.

24 березня. Росія пропонує Польщі, Угорщині та Румунії поділити Україну. До Міністерства закордонних справ Польщі надійшов офіційний лист із Державної думи Росії з пропозицією, яка буде ще не раз, поділити територію України, повідомляє польський канал TVP1. Аналогічні «пропозиції» отримали Угорщина і Румунія.

25 березня. Виконувач обов'язків міністра оборони адмірал Ігор Тенюх подав у відставку. За словами Тенюха, причиною такого кроку стала критика його дій на посаді голови оборонного відомства.

Верховна Рада призначила в. о. міністра оборони генерал-полковника Михайла Ковалю.

27 березня. У Криму міністр оборони Росії Сергій Шойгу вручав медалі «За повернення Криму». Одним із перших цю медаль отримав самопроголошений прем'єр-міністр Криму Сергій Аксьонов. Також було нагороджено офіцерів командування Чорноморського флоту РФ і бійців колишнього українського «Беркута», яких підозрюють у розстрілі мітингувальників у Києві. Нова медаль майже повністю повторює радянську нагороду 1944 року «За визволення Криму від німецько-фашистських загарбників».

Генеральна Асамблея ООН підтримала територіальну цілісність України з визнанням Криму і м. Севастополя її невід’ємними частинами.

29 березня. Росія наполягає на ідеї федералізації України і вважає, що «іншого шляху — немає», однак у РФ абсолютно немає жодного наміру та інтересів перетинати кордони України. Про це заявив міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров, передає прес-служба російського МЗС.

Квітень 2014 року

6 квітня. Відбулись сепаратистські заворушення на сході України. Сепаратисти захопили будівлю Донецької ОДА та управління СБУ у Луганську. Проголошуються «народні республіки» Луганська («ЛНР») та Донецька («ДНР»). Події відбуваються за кримським сценарієм, а влада виявилася неспроможною на відповідний прогноз та протидію.

Прихильники ДНР захоплюють будівлю військової прокуратури в Донецьку.

Джерело: <https://meduza.io/>

Відомо, що українська влада тривалий час знищувала українське військо, скорочуючи його чисельність і позбавляючи озброєння. За продажем озброєння Україна вийшла на шосте місце у світі, при слабкому військово-промисловому комплексі. РФ надала Україні можливості свого ринку озброєнь і позбавляла Україну військової потуги, успадкованої від СРСР.

Наші можновладці активно збагачувались на зменшенні обороноздатності Держави. Системно й послідовно це робили саме за останні роки президентства В. Януковича, бо два міністри оборони: Дмитро Саламатін (02.2012 – 12.2012) та Павло Лебедєв (12.2012 – 02.2014) виявилися громадянами Росії. Наслідком їх діяльності і постала програма реформування ЗСУ на період з 2014 до 2020 року, яка була направлена на руйнацію ЗС України.

Збройні сили України у 2014 році, мали б бути у складі 70 тисяч військовослужбовців та 15 тисяч цивільних. Україна ставала беззахисною від зовнішніх загроз воєнного характеру.

8 квітня. Верховна рада ухвалила закон про посилення кримінальної відповідальності за сепаратизм.

У результаті інтенсивних консультацій, що проходили різними каналами між Москвою, Вашингтоном, Брюсселем і Києвом, МЗС РФ заявило про готовність взяти участь у чотиристоронніх переговорах на рівні глав міністерств закордонних справ з представниками США, Євросоюзу та України. Російська сторона наполягала на необхідності участі у цих переговорах та представників східних областей України.

Парламентська Асамблея Ради Європи на пленарному засіданні засудила дії Росії щодо України та підтримала її цілісність і унітарність. Відповідне рішення отримало 154 голоси, 26 – виступило проти

9 квітня. Глава МВС України Арсен Аваков заявив, що протягом 48 годин МВС може вирішити ситуацію з акціями на сході України або шляхом переговорів, або силою.

11 квітня. У Росії опублікована нова версія конституції РФ, в яку включені республіка Крим та місто федерального значення Севастополь

12 квітня. Бойові дії війни на Донбасі почалися із захоплення російськими загонами, керованими офіцерами спецслужб РФ, українських міст – Слов'янська, Краматорська і Дружківки Були захоплені міське управління МВС Слов'янська та інші адмін. будівлі, відбулись заворушення по всій Донецькій області.

Президент Порошенко довго не наважувався називати війну війною.
Джерело: «24 канал», фото прес-служба РНБО

Лідер «Правого сектора» Дмитро Ярош оголосив у відеозверненні про повну мобілізацію всіх структур своєї організації: «...Влада України абсолютно не вживає жодних дій у вирішенні цих питань. У цій ситуації наказую всім структурам „Правого сектору“ провести повну мобілізацію та стати на захист суверенітету та цілісності України. ...У зв'язку з цим закликаю всіх мешканців України організувати загопи самооборони на місцях та виступати від імені „Правого сектору“».

Стосовно ситуації на південному сході країни з ініціативи Петра Порошенка було скликано термінове засідання Ради національної безпеки та оборони України. Радою безпеки та оборони було ухвалено рішення провести у Донецькій області «антитерористичну операцію» силами спецназу СБУ, а місцем її початку було обрано Слов'янськ.

13 квітня. Виконуючий обов'язки президента О. Турчинов оголосив про початок антитерористичної операції (АТО) у Слов'янську.

В АТО беруть участь тільки правоохоронні структури. Ні надзвичайного, а ні воєнного стану в зоні АТО та в Державі не вводиться.

Україна продовжує жити за мирним часом. Державний кордон не перекривається. Обмежень в пересуванні громадян між зоною АТО та

іншими областями не відбувається. Інформаційний простір не контролюється. Підготовка резервів, дефіцитних воєнних спеціалістів та підрозділів територіальних військ ведеться кволо, відновлення техніки та озброєння з складів зберігання не відбувається. Планово готуються президентські вибори.

Поблизу м. Слов'янськ Донецької обл. відбувся перший бій між бійцями правоохоронних органів України та бойовиками російських диверсійних загонів,

О. Турчинов оголосив терористам ультиматум: скласти зброю до ранку. «Для тих, хто не стріляв у наших силовиків, хто складе зброю і покине захоплені адміністративні приміщення до ранку понеділка, я, в підписаному Указі, дав гарантії незастосування проти них відповідного покарання за вчинені дії».

14 квітня. На сайті президента України розміщено текст указу № 405/2014 про початок антитерористичної операції: «Вести в дію рішення Ради національної безпеки та оборони України від 13 квітня. „Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози та збереження територіальної цілісності України“».

Василя Крутова призначено першим заступником глави СБУ та головою антитерористичного центру при СБУ.

Проїшло оголошення навчань «Весняна злива», оперативне розгортання військ, створення угруповань на всьому кордоні з РФ, що склало 55 тисяч особового складу (25 тисяч — сухопутні війська та 30 тисяч — ВПС та ВМС).

15 квітня. Агентство РІА Новини з посиланням на джерела в міністерстві оборони України повідомило, що «у зв'язку з нестачею справної військової техніки для озброєння підрозділів Національної гвардії України» у ході спецоперації на сході країни буде використано українську військову техніку, що виводиться з Криму. Техніка виявилася розграбованою і не придатною до експлуатації. Справну техніку і літаки РФ не повернула і до цього часу застосовує на Донбасі.

СБУ встановила особу керівника російської диверсійної групи, яка діє у Слов'янську. Ним виявився громадянин РФ, офіцер спецназу ГРУ ГШ ЗС РФ Ігор Стрелков, йдеться в повідомленні прес-служби Служби безпеки України.

Стрелкова опізнали й затримані раніше диверсанти. За даними спецслужб, на початку березня цього року він прибув на територію АР Крим та координував захоплення російськими військовослужбов-

цями і представниками спецслужб РФ військових частин ЗС України, місцевих органів влади та управління Автономії, викрадення військово-вослужбовців, активістів громадських організацій та інших громадян України й іноземців, які перебували у Криму.

16 квітня. Оголошено про «об'єднання» південно-східних регіонів у Федерацію Південного Сходу України. Також було оголошено про об'єднання Донецької та Луганської народних армій (сил самооборони) в національну Армію Південного Сходу та про перехід економіки Південного Сходу України на російський рубль.

17 квітня. У Женеві за участю вищих дипломатичних представників України, ЄС, США та РФ відбулися Чотиристоронні переговори щодо деескалації конфлікту в Україні, за підсумками яких було прийнято спільну заяву, яка передбачала:

- роззброєння незаконних озброєних формувань, звільнення захоплених адміністративних будівель, вулиць, площ та інших громадських місць;
- амністію учасникам протестів та тим, хто звільнить будівлі та інші громадські місця та добровільно складе зброю, за винятком тих, хто буде визнаний винним у скоєнні тяжких злочинів;
- створення Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ для сприяння негайної реалізації цих заходів, спрямованих на деескалацію ситуації за участю спостерігачів від США, ЄС та Росії;
- здійснення всеосяжного, прозорого та відповідального конституційного процесу з негайним початком широкого національного діалогу, який буде враховувати інтереси всіх регіонів та політичних сил України.

18 квітня. Служба безпеки призупиняє активну фазу антитерористичної операції у зв'язку із Пасхальними святами та домовленостями високопосадовців у Женеві.

Цього ж дня підрозділами ЗСУ були відбиті у противника дві БМД і дев'ять БТР у сутичці з ворогом біля Сергіївки, одна БМД знищена підрозділом «альфа» СБУ. Раніше цю техніку відібрали сепаратисти у заблокованої в Краматорську 25 пдбр за вимогою здати зброю.

21 квітня. На «народному віче» у Луганську визначилися з датами і етапами референдуму. Перший етап референдуму має відбутися 11 травня. На ньому буде поставлено два питання:

1) Чи хочете ви, щоб Луганськ отримав статус автономії, 2) Чи хочете ви, щоб у Луганська залишився колишній статус.

Другий етап референдуму мав відбутися 18 травня. На ньому потрібно буде визначити статус Луганська, як незалежної республіки або як автономії у складі Росії.

В Одесі православні сепаратисти оголосили про створення «народної республіки Новоросія», новоутворення затвердили голосуванням на Куликовому полі на Великдень.

22 квітня. Голова Верховної Ради О. Турчинов вимагає від силовиків відновити антитерористичні заходи.

23 квітня. Глава МЗС РФ С. Лавров підтвердив, що Росія направила на російсько-український кордон додаткові війська. При цьому він сказав, що війська РФ беруть участь у регулярних навчаннях на російській території.

24 квітня. Рішенням О. Турчинова до сил АТО підключається українська армія, використовується авіація, артилерія і бронетехніка.

Міністр оборони Росії С. Шойгу заявив, що через ситуацію на південному сході України розпочалися навчання.

Українські силовики призупинили антитерористичну операцію у Слов'янську через скупчення російських військ біля кордону.

25 квітня. Антитерористична операція триває. Про це повідомив міністр внутрішніх справ Арсен Аваков. «...Жодного припинення АТО у зв'язку із загрозою вторгнення збройних військ Росії, як поспішили заявити багато ЗМІ — немає. Ця інформація не відповідає дійсності. АТО триває».

Сепаратистські виступи прокотились у Запорозькій, Херсонській та Миколаївській областях, але не мали підтримки населення.

Між Україною та Кримом встановлено державний кордон Російської Федерації.

28 квітня. Після захоплення Слов'янська та Краматорська на Донеччині диверсантами під проводом росіянина Ігоря «Стрелкова»-Гіркаїна контроль України над територією так званої зони АТО значно послабшав. Під кінець квітня російські найманці майже остаточно закріпили свою владу в Луганську.

30 квітня. О. Турчинов на нараді з керівниками обласних державних адміністрацій визнав, що ситуація у Донецькій та Луганській областях не контролюється Україною. За словами Турчинова, дивер-

сійним групам РФ поставлено завдання протягом травневих свят дестабілізувати ситуацію у Харківській, Одеській, Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській та Миколаївській областях.

До кінця квітня 2014 року протистояння сепаратистів та українських військових обмежувалося періодичними сутичками, рейдами та нападами на блокпости з використанням стрілецької зброї.

Травень 2014 року

1 травня. Підписання виконувачем обов'язків Президента України О. Турчиновим Указу про відновлення призову до армії.

2 травня. Сутички і пожежа у Будинку профспілок у Одесі, що сталися після збройного нападу сепаратистів на людей під час ходи за єдність України, призвели до загибелі 48 осіб і понад 200 звернулися за медичною допомогою. Перший віце-прем'єр-міністр України Віталій Ярема заявив, що у будівлі Одеської обласної федерації профспілок, яка палає, люди помирали миттєво через горіння невідомої речовини.

Із 42 загиблих у Будинку Профспілок вісім людей розбилися під час падіння з висоти, решта отруїлися чадним газом, задихнулися в диму або загинули від опіків.
Джерело: «Sputnikipogrom», <https://sputnikipogrom.com/>

6 травня. Указ Президента України «Про часткову мобілізацію», затверджений Законом України.

Верховна Рада прирівняла до учасників бойових дій силовиків, які беруть участь у антитерористичній операції.

7–9 травня. Відбулись вуличні бої у Маріуполі із застосуванням бронетехніки 72 омсбр.

11 травня. Відбувся референдум на Донбасі. За державний суверенітет Донецької народної республіки (із російських повідомлень) проголосували 89,07 % громадян, за суверенітет Луганської народної республіки – 90,53 % громадян.

13 травня. В наслідок засідки сепаратистів на колону 85 оамбр – населений пункт Жовтневе, 18 км від Слов'янська, загинуло 8 і поранено 7 воїнів. Втрачено два БТР та ГАЗ-66.

14 травня. Як свідчать результати останнього опитування Центру Разумкова, братнім народом росіян вбачають 62 % опитаних, не вбачають – 28 %

16 травня. Генеральна прокуратура України визнала самопроголошені «Донецьку народну республіку» та «Луганську народну республіку» терористичними організаціями.

19 травня. Український кінорежисер і громадський активіст Олег Сенцов, якого заарештували співробітники ФСБ Росії 11 травня у Криму, етапований до Москви в Лефортово. Сенцова звинувачують у підготовці та організації теракту на підставі свідчень двох невідомих людей, які нібито вказали на нього як на організатора.

20 травня. Генерал -лейтенант Віктор Муженко призначений заступником керівника АТО.

22 травня. Відбувся бій під Волновахою. Українські військові понесли найбільші втрати у живій силі з початку війни. Загинуло 18 солдат. Це був цинічний напад групи Безлера (Беса) на підрозділ 51 омпбр.

25 травня. Відбулись президентські вибори в Україні. П'ятим президентом України став Петро Олексійович Порошенко. Він набрав 54,7 % голосів виборців.

В ніч з 25 на 26 травня. прихильниками «ДНР» було здійснено спробу захоплення Донецького міжнародного аеропорту. Метою опе-

рації було встановлення контролю над диспетчерською вежею та злітно-посадковою смугою, щоб припинити перекидання повітрям військ та вантажів військового призначення.

Вперше за час конфлікту на Донбасі українська армія застосувала бойову авіацію — штурмовики Су-25 та вертольоти Мі-24.

Ознаменовано початок звільнення Донбасу від російських агресорів.

29 травня. Під час проведення ротації особового складу сепаратистами був знищений десантний гелікоптер Мі-8 із 14 військовослужбовцями на борту, включаючи генерала Сергія Кульчицького

Червень 2014 року

На початку червня українська армія з кількох напрямків розпочала повномасштабний наступ на Слов'янськ. Бої із застосуванням бронетехніки, артилерії та авіації проходили за 25–30 км від міста. Обстріл артилерією зазнало і саме місто.

У ніч на 2 червня 2014 року відбулася одна з помітних подій початку війни — штурм Луганського прикордонного загону.

2–3 червня проведена перша наступальна операція силами АТО по звільненню Кримського ліману.

5 червня – 29 серпня. Велись бої між українською армією та російськими терористичними військами за курган Савур-Могила (278 м), розташований в Шахтарському районі Донецької обл., в ході яких його було звільнено від ворога, а після серпневого масового вторгнення регулярних військ РФ в Україну — втрачено.

7 червня. Новообраний президент України Петро Порошенко обійняв посаду. У ході своєї інавгураційної промови він заявив, що не вестиме діалогу з сепаратистами. Петро Порошенко запропонував їм скласти зброю. Сепаратисти відповіли відмовою.

11 червня. «Проголошена» Луганська народна республіка (ЛНР) звернулася до Російської Федерації та ще 14 держав з проханням визнати її незалежність.

12 червня. Розпочалась операція по відновленню Державного кордону України. Відновлено контроль кордону більш ніж на 250 кілометрів. Біля 70 кілометрів залишилось без нашого контролю.

13 червня. Українське військо звільнило м. Маріуполь від російських терористичних формувань.

14 червня. Під Луганськом було збито український літак Іл-76, на борту якого було 49 осіб (десантники 25 бригади ПДВ та члени екіпажу), всі вони загинули.

Інавгурація Петра Порошенка, 7 червня 2014 р.
Джерело: «Українська правда», <https://vybory.pravda.com.ua/>

Президент України П. Порошенко звернувся до нації:

«Дорогі співвітчизники!

Сьогодні у Луганську та Маріуполі сталася жаклива трагедія. Загинули наші військові та прикордонники. Я схиляю голову перед героями, які загинули під час бойового завдання з відновлення державного кордону України. І водночас я пишаюсь українськими військовослужбовцями, прикордонниками, спецназівцями і десантниками, які рішуче продовжують боротися за мир на нашій землі.

...Дорогі українці!

Ви маєте знати, що сьогодні українська армія вперше перейшла в контрнаступ. Наші військові почали тіснити терористів. Я поставив Збройним Силам України першочергове завдання – взяти під контроль

державний кордон України, через який терористи отримують зброю, техніку, підкріплення, гроші.

...Заради миру в Україні ми будемо діяти рішуче і цілеспрямовано. Слава Україні!».

У НАТО є супутникові зображення, які підтверджують входження в Україну військової техніки Росії з території РФ.

За даними НАТО, отримані з супутника фотографії засвідчують, що танки, як заявляла українська сторона, швидше відповідають таким же, що були застосовані Російською Федерацією під час анексії Криму.

17 червня. Президенти України та Росії Петро Порошенко та Володимир Путін провели телефонну розмову, під час якої обговорили можливе припинення вогню в зоні бойових дій.

20 червня. Президент України Петро Порошенко оголосив про початок десятиденного одностороннього припинення вогню, пообіцявши амністію і звільнення від кримінального переслідування всім сепаратистам, хто складе зброю. Створення спільних підрозділів МВС для забезпечення громадського порядку, децентралізацію, узгодження голів обласних адміністрацій із представниками Донбасу, дострокові місцеві та парламентські вибори. Проросійські бойовики на запропоновані умови не пристали і припинення вогню не підтримали

П. Порошенко здійснив свою першу робочу поїздку в якості Глави держави на Донеччину. У ході поїздки Петро Порошенко представив мирний план з врегулювання ситуації у східних регіонах держави.

Повний текст мирного плану:

1. Гарантії безпеки для всіх учасників переговорів.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності тих, хто склав зброю і не здійснив тяжких злочинів.
3. Звільнення заручників.
4. Створення 10 км буферної зони на українсько-російському державному кордоні. Вивід незаконних збройних формувань.
5. Гарантований коридор для виходу російських і українських найманців.
6. Роззброєння.
7. Створення в структурі МВС підрозділів для здійснення спільного патрулювання.
8. Звільнення незаконно утримуваних адміністративних будівель у Донецькій і Луганській областях.
9. Відновлення діяльності місцевих органів влади.

10. Поновлення центрального теле- і радіомовлення у Донецькій і Луганській областях.

11. Децентралізація влади (шляхом обрання виконкомів, захист російської мови, проект змін до Конституції).

12. Узгодження губернаторів до виборів з представниками Донбасу (за умови погодження єдиної кандидатури, при розбіжностях – рішення приймає Президент).

13. Дostroкові місцеві і парламентські вибори.

14. Програма створення робочих місць у регіоні.

15. Відновлення об'єктів промисловості і соціальної інфраструктури.

20–27 червня. Сили антитерористичної операції припиняють бойові дії для того, щоб члени незаконних збройних формувань могли скласти зброю.

Указами Президента України званням Герой України з удостоюванням ордена «Золота Зірка» посмертно нагороджені: генерал-майор Сергій Петрович Кульчицький, полковник Сенюк Тарас Михайлович та підполковник Могилко Костянтин Вікторович.

За офіційними даними, за час перемир'я терористи вбили 27 українських військовослужбовців, 69 військових були поранені.

Із звернення Президента України Петра Порошенка:

Шановні співвітчизники!

О двадцять другій годині в понеділок 30 червня сплив термін дії одностороннього припинення вогню.

Протягом десяти діб ми продемонстрували Донбасу, Україні, всьому світові свою відданість мирному способу врегулювання спровокованого ззовні конфлікту.

...Однак, унікальний шанс з втілення мирного плану не реалізовано. Так сталося через злочинні дії бойовиків. Вони публічно декларували своє небажання підтримувати мирний план в цілому та припинення вогню зокрема. Зухвало, більше ста разів, порушили режим перемир'я.

...Попри все це, мир був, залишається і буде моєю метою. Міняються лише інструменти її досягнення.

...Ми будемо наступати і звільняти нашу землю...

Збройні Сили України, Національна гвардія, інші підрозділи ніколи не дозволять собі застосовувати силу проти мирних людей. Вони ніколи не битимуть по житлових кварталах.

...Це потребує від нас надзвичайного виваження кожного руху в проведенні операцій.

Звертаюся до кожного мешканця Донецької та Луганської областей із проханням з розумінням поставитися до мого рішення. Прошу стати союзниками в поверненні безпеки на Донбас.

...Усім, хто, ставши на шлях збройного спротиву законній владі, але усвідомивши, що припустився помилки і хоче її виправити, я, як Президент, гарантую не притягнення до кримінальної відповідальності. Умова одна – добровільно скласти зброю.

Наш мирний план, як стратегія для України та Донбасу, залишається в силі. І роззброєння, і децентралізація, і вільне використання російської мови, і відновлення втраченого житла за рахунок держави, і спільна з ЄС програма створення нових робочих місць, і навіть до режиму припинення вогню ми готові повернутися в будь-який момент...

Дорогі співвітчизники!

Дорога до миру виявилася дещо складнішою, ніж хотілося. Не хочу прикрашати дійсність. Буде нелегко і непросто.

...Але не було ще жодної війни, після якої не наставав би мир.

Так станеться і цього разу. Слава Україні!

23 червня. У Донецьку пройшли перші консультації щодо умов початку мирних переговорів, у ході яких сторони домовилися про припинення вогню до 27 червня. У переговорах взяли участь посол Росії в Україні М. Зурабов, два представники ОБСЄ, экс-президент України Л. Кучма, голова громадської організації «Український вибір» В. Медведчук, прем'єр-міністр «ДНР» О. Бородай, лідер руху «Південний Схід» О. Царьов. Проте припинення бойових дій не відбулося.

27 червня. Україна повністю підписала Угоду про асоціацію з Євросоюзом. Підпис від України під економічною (заключною) частиною Угоди поставив президент Петро Порошенко та лідери усіх країн-членів ЄС.

У Донецьку розпочався другий раунд консультацій так званої тристоронньої контактної групи з врегулювання ситуації на Донбасі.

На консультаціях присутні представники бойовиків з «ЛНР» і «ДНР», Віктор Медведчук, народний депутат Нестор Шуфрич, экс-президент України Леонід Кучма.

Також там присутні представники ОБСЄ і російського посольства в Україні.

Самопроголошений «губернатор» терористичної організації «ДНР» Павло Губарєв і російський диверсант Ігор Гіркін (Стрілок) виступають проти проведення консультацій щодо миру.

30 червня. Після тривалої телефонної розмови президентів України, Росії, Франції та канцлера Німеччини було прийнято рішення про подальшу роботу за п'ятью спільними пунктами.

Перше — прийняття угоди про припинення вогню між українською владою і сепаратистами.

Друге — швидке вироблення ефективного механізму контролю за державним кордоном за допомогою ОБСЄ.

Третє — запровадження заходів для надійного контролю трьох позицій — Ізварине, Довжанське, Краснопартизанск.

Четверте — звільнення заручників і в'язнів з обох сторін, на основі списків встановлених імен.

П'яте — організація ефективних тристоронніх переговорів.

Кінець червня. Розробляється план блокування військами державного кордону та оточення угруповань сепаратистів і російських найманців в районах Донецька, Луганська та інших міст на сході України. Для виконання цих завдань були задіяні 24, 30, 51, 72, 79, 80 та 95 бригади, низка підрозділів та частин Збройних сил і МВС, які були доукомплектовані молодими призовниками. Посилення сил в зоні АТО повинно було відбутись за рахунок батальйонів територіальної оборони, що формувались.

Липень 2014 року

1 липня. Ухвалення Парламентською Асамблеєю ОБСЄ резолюції «Очевидне, грубе та не виправлене порушення Гельсінських принципів Російською Федерацією», якою засудила військову агресію Росії проти України, висловила «тверду підтримку суверенітету, політичної незалежності, єдності і територіальної цілісності України» та закликала держави-члени ОБСЄ відмовлятися від визнання насильницької анексії Криму Російською Федерацією.

3 липня. Відбулися нові призначення у силовому блоці України: генерал-полковник В. Гелетей був призначений міністром оборони, а генерал-лейтенант В. Муженко — начальником Генерального штабу ЗС України. Вже 5-го липня Міністр оборони України Валерій Гелетей разом з начальником Генерального штабу Віктором Муженком доповіли президенту Петру Порошенку, що над міськрадою Слов'янська піднято державний прапор України.

В ніч, підрозділи сепаратистів, що покинули Слов'янськ, змогли дійти до Донецька та з'єднатися з донецьким терористичним угрупованням. Українські ж війська звільнили від бойовиків населенні пункти Артемівськ та Дружківку.

Президент України Петро Порошенко ввів до складу Ради безпеки міністра оборони Валерія Гелетей та начальника Генерального штабу – головнокомандувача Збройних сил Віктора Муженка. Джерело: «ZN», <https://zn.ua//>

Сепаратисти за допомогою російських найманців та регулярних військ РФ чинили жорсткий спротив силам АТО і втримали у своїх руках майже 100-кілометрову ділянку державного кордону.

5 липня – 21 серпня. Звільнення українським військом від російських терористичних формувань населених пунктів Донбасу: Слов'янськ, Краматорськ, Артемівськ, Дружківка, Костянтинівка, Сіверськ, Рубіжне, Дзержинськ, Соледар, Северодонецьк, Попасна, Лисичанськ, Дебальцеве, Авдіївка, Лутугине, Вуглегірськ, Ясинувата, Первомайськ, Станиця Луганська та ін.

8 липня. Міністр оборони Валерій Гелетей заявляє, що одностороннього припинення вогню зі сторони українських підрозділів, задіяних в АТО, більше не буде. «Президент заявив про це однозначно. Тепер будь-які переговори можливі виключно після остаточного складення зброї бойовиками, — підкреслив він. «Йде активна фаза АТО, ми робимо все можливе, щоб зменшити кількість жертв. Військові хочуть миру. Бойовики мають скласти зброю», — додав Гелетей.

Повітряний простір у зоні проведення АТО закрито для здійснення польотів цивільних повітряних суден з метою забезпечення відповідного рівня безпеки польотів. Через повітряний простір у зоні прове-

дення АТО можливий лише транзит повітряних суден, що здійснюють польоти вище 260 ешелону (висота 7 900 метрів).

10 липня. У зоні АТО зберігається напружена ситуація, найбільш нестабільна обстановка відзначається в районі Донецька, Горлівки, Луганська, Антрацита, Северодонецька та Краснодона.

11 липня. З території РФ був завданий удар системами «Град» по українській колоні під Зеленопіллям, що став повною несподіванкою у бойових зіткненнях на сході держави. Вірогідність ударів артилерії та реактивних систем з території РФ спочатку не усвідомлювалась українськими командирами, і вони ще не один раз будуть биті, сприймаючи лінію кордону за щось стале і непорушне у відносинах України і Росії. Люди ще не розуміли підступність політичного і військового керівництва РФ.

16 липня. На Луганщині в оточення потрапили три бригади ЗС України: 24 мбр, 72 мбр і 79 аембр. За останні кілька днів 72 мбр з Білої Церкви понесла значні втрати в боях під Ізварине.

США ввели перші санкції щодо ключових секторів економіки Росії, зумовлених її агресією в Україні. Під санкції потрапили низка російських компаній військово-промислового комплексу, нафтогазового сектору, фінансових установ, а також окремі політики та військові РФ, представники антидержавних сил в Україні. Впродовж другої половини 2014 – 2015 р. США посилили обмежувальні заходи щодо РФ.

17 липня 2014 року в небі над Донецькою областю в районі Тореза терористами з зенітно-ракетного комплексу «Бук-М» було збито пасажирський літак «Boeing-777» авіакомпанії Malaysia Airlines, який виконував рейс Амстердам - Куала-Лумпур, на борту якого перебували 298 (283 пасажирів та 15 членів екіпажу).

Джерело: «Форіншурер», <https://forinsurer.com/>

17 липня. У районі Тореза з зенітно-ракетного комплексу «Бук» ЗС РФ був збитий літак «Боїнг-777» Malaysia Airlines. Загинули 283 пасажери і 15 членів екіпажу. Ця трагедія сколихнула весь світ. Lufthansa, Air France і Turkish Airlines припиняють польоти над Україною. Сепаратисти зробили все належне, щоб ускладнити розслідування цієї трагедії та перекласти відповідальність за заподіяне на Україну.

Вже у 20-х числах липня стало очевидним, що напрацьований план ведення АТО потребує нагальних змін.

22 липня. Верховна Рада України прийняла Закон про третій етап часткової мобілізації, а 23 липня він був підписаний Президентом України. Цього ж дня були збиті російською зброєю два українські СУ-25. Пілоти катапультиувались.

24, 72 і 79 бригади ведуть тяжкі бої без належної підтримки у Луганській області. Продовжуються жорстокі бої по всій лінії фронту, особливо в районі Савур-Могили.

Стало відомо, що на територію РФ відступили 171 український військовий та 140 прикордонників. Воїни 72-ї бригади (більше 400 осіб) під нищівним артилерійським вогнем не мали можливості вести бій і відступили через не облаштований кордон, тепер же вимагають повернутись на Батьківщину. Сили АТО продовжують контролювати позиції, які залишили воїни 72-ї бригади.

Червоний Хрест визнав, що Україна перебуває в стані війни з Російською Федерацією, і в приватному порядку поінформував про це учасників конфлікту. Таким чином усі злочини, скоєні на території окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДЛО), кваліфіковано як «військові злочини».

Президент України Петро Порошенко виступає проти введення воєнного стану в країні. «Закликаючи владу до ухвалення рішення про введення воєнного стану, народні депутати мають усвідомлювати наслідки для країни такого рішення. Сьогодні навіть одне необережне слово здатне потягнути за собою великі наслідки», — зазначив президент.

24 липня. Оголошення прем'єр-міністром України А. Яценюком про відставку уряду. Тимчасово виконуючим обов'язки прем'єр-міністра на засіданні уряду призначений Володимир Гройсман.

27 липня. Зупинені роботи на всіх шахтах Ріната Ахметова в Луганській області та евакуйовано 3000 шахтарів.

Оцінюючи ситуацію на фронті та міжнародний тиск на Росію начальник ГШ ЗС України В. Муженко прогнозує завершення активної фази АТО протягом місяця.

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк подав у відставку. Причиною він назвав розпад коаліції в парламенті та блокування Радою урядових ініціатив. 24-го липня фракції УДАР, «Свобода» та 15 регіональних представників оголосили про вихід із парламентської коаліції «Європейський вибір» у Верховній раді. «Парламент, який працює на Кремль, існувати не повинен», — заявив лідер партії «Свобода» Олег Тягнибок.

Джерело: «Центральное телевидение Китая», <http://cctv.cntv.cn/>

29 липня – 1 серпня. Запровадження Європейським Союзом санкцій третього рівня проти Російської Федерації, зумовлених її агресією в Україні. Вони стосувалися енергетичного та фінансового секторів, продукції військового й подвійного призначення, окремих осіб; передбачали заборону експорту й реекспорту до Росії високо-технологічного обладнання. Впродовж другої половини 2014–2015 р. ЄС, Японія, Швейцарія, Ізраїль, Канада, Німеччина, Австралія, Франція, Норвегія, Чорногорія, Ісландія, Албанія, Ліхтенштейн, Нова Зеландія, Грузія та інші країни, розширили список обмежувальних заходів щодо РФ.

31 липня. Активна фаза АТО на сході України може закінчитися раніше, ніж за місяць. Про це сказав начальник Генштабу Віктор Муженко. «Я не хотів би назвати конкретні терміни, але активна фаза буде завершена в недалекому майбутньому. Не хочу наперед загадува-

ти, називати кількість днів і місяців. Напевно, це буде раніше, ніж за місяць», — сказав Муженко.

Серпень 2014 року

1 серпня. У Мінську завершився третій раунд переговорів між Україною, ОБСЄ та Росією, за участю представників самопроголошених «ДНР» та «ЛНР». Україну у Мінську представляв Л. Кучма, Росію — посол РФ у Києві М. Зурабов, ОБСЄ — Хайді Тальявіні; так звані «ДНР» — О. Захарченко та А. Пургін, «ЛНР» — І. Плотницький та О. Карякін.

4 серпня. При звільненні Костянтинівки у Донецькій області військові виявили викрадений терористами з постаменту радянський танк часів Вітчизняної війни «ИС-3». Він виявився на ходу, його обладнали саморобним станком для зенітного кулемета. Не виникає сумніву хороша якість постановки військової техніки на довгострокове зберігання.

У Костянтинівці з постаменту зняли танк ІС-3.
На танк встановили кулемети НСВ та ДШК.
Джерело: «kazan first», <https://kazanfirst.ru/>

В ніч з 5 на 6 серпня угруповання сил АТО були виведені з прикриття ділянки Державного кордону майже у 350 км. за відсутності можливості забезпечити їх матеріально-технічними засобами.

Це більше 2800 осіб особового складу і більше 300 одиниць техніки і озброєння.

8 серпня. Донецькі терористи затвердили нового «прем'єра» Олександра Захарченка.

15 серпня. Згідно з повідомленням українського МЗС, Росія намагається застосувати свою національну юрисдикцію до ядерних об'єктів, установок та матеріалів України, розташованих в тимчасово окупованих Криму та Севастополі та поширити на них положення угоди між СРСР та МАГАТЕ від 21 лютого 1985 року.

18 серпня. Самопроголошена «Донецька народна республіка» ухвалила свій «Кримінальний кодекс», який передбачає смертну кару.

21 серпня. Міністр оборони Валерій Гелетей запевнив, що українська армія не буде змінювати тактику своїх дій напередодні Дня незалежності України.

23–30 серпня. Іловайський котел.

24 серпня. Міністр оборони України Гелетей на параді на честь Дня незалежності України заявив, що антитерористична операція розвивається по плану. Бійці АТО в результаті бойових дій в Іловайську розбили угруповання терористів і розблокували південний прохід у місто. У цей же час, використовуючи фактор несподіванки, командування РФ кинуло війська у наступ, оточило і розгромило українські підрозділи під Савур-Могилою та Амвросіївкою.

Неорганізований відступ угруповання українських військ з м. Іловайська. Батальйон територіальної оборони «Прикарпаття» залишив лінію фронту у повному складі, що призвело до ускладнення ситуації в районі Іловайська.

26 серпня частина сил АТО опинилася в оперативному оточенні. Підрозділи своєчасно не залишили населений пункт і не відступили у напрямку Комсомольська. Такий шанс у них був протягом двох діб, а потім їх розстрілювали уже в колонах. Втрата управління військами була очевидною, а наступ сепаратистів засвідчив прорахунки керівництва сил АТО та військової розвідки.

Із оточення під Іловайськом з групою бійців, вийшов генерал-лейтенант Руслан Хомчак.

В цей же день Петро Порошенко та Володимир Путін зустрілися у Мінську.

Іловайський котел – це бойові дії у місті Іловайськ Донецької області, внаслідок якого українська армія понесла найбільші втрати. Сотні загиблих, зниклих безвісти та взятих в полон через невиконані домовленості російської сторони.

Досі достеменно невідома точна кількість загиблих, слідство ведеться, а винні у кровавій бійні не названі і не покарані.

Джерело: «Факти», <https://fakty.com.ua/>

Президент П. Порошенко рахує, що за трагедію під Іловайськом Донецької області в значній мірі несуть відповідальність командири двох підрозділів, які самовільно залишили лінію оборони.

Відсутність підготовлених резервів сил АТО була обумовлена запізнілою реакцією Верховного Головнокомандувача та уряду України на ситуацію в країні та потреби Збройних сил.

25 серпня. Президент України П. Порошенко достроково припинив повноваження Верховної Ради 7-го скликання.

26 серпня. У Мінську відбулися переговори глав чотирьох держав (Україна, Росія, Казахстан, Білорусь) і представників ЄС.

Ситуацію в Україні обговорили президенти Володимир Путін і Петро Порошенко. Під час зустрічі в Мінську вони потисли один одному руки.

У переговорах прийняли участь Олександр Лукашенко, Нурсултан Назарбаєв, верховний представник ЄС із закордонних справ і заступник голови Єврокомісії Кетрін Ештон, єврокомісар з торгівлі Карел де Гюхт і заступник голови Єврокомісії Гюнтер Еттінгер. Представники «ДНР» і «ЛНР» у мінському саміті участі не брали.

27 серпня. В РНБО наполягали на тому, що військова допомога українським добровольчим батальйонам під Іловайськом надійшла.

Водночас, командир батальйону «Донбас» Семен Семенченко назвав слова речника Інформаційно-аналітичного центру РНБО А. Лисенка неправдою.

28 серпня. У зв'язку з різким загостренням ситуації на Донбасі, викликаним масовим вторгненням регулярної російської армії на територію України, Президент України П. Порошенко скликав засідання Ради національної безпеки й оборони для розробки плану подальших дій.

РНБО приймає рішення відновити призов на строкову службу у ЗС України восени 2014 року.

В цей же час війська РФ на Маріупольському напрямку зробили спробу забезпечити сухопутний коридор з території РФ до Криму, але були відбиті.

Президент Порошенко заявив, що Україна здатна сама захистити себе, але потрібна зброя, яку повинна надати їй міжнародна спільнота.

Кілька сотень активістів пікетують Міноборони з вимогою направити підмогу заблокованим під Іловайськом добровольчим батальйонам.

29 серпня. Президент Росії Володимир Путін закликав бойовиків відкрити гуманітарний коридор для українських військовослужбовців, які опинилися в оточенні, для того, щоб надати їм можливість безперешкодно вийти з району бойових дій. «Гуманітарний коридор» за закликом президента Росії Путіна був відкритий для відходу українських військ з-під Іловайська, але вони були обстріляні російською артилерією.

Під час виходу колон українських бійців з оточення поблизу м. Іловайськ Донецької обл., попри раніше досягнуту домовленість, що оточенців безперешкодно випускають, їх підступно впритул розстріляли російські регулярні та терористичні війська. Загинули, були поранені або взяті у полон сотні українських вояків.

Загалом, як у квітні 2015 р. повідомив військовий прокурор України Анатолій Матіос, слідством підтверджено загибель 459 вояків та поранення — 478. За даними від МО України — 366 загиблих і 200 поранених.

Вересень 2014 року

1 вересня. Згідно з даними Інформаційного центру РНБО, на початку вересня на території України діяло не менше чотирьох батальйонно-тактичних груп (кожна така група мала близько 400 бійців, ППО та артилерію).

Президент України П. Порошенко провів зустріч з головами депутатських фракцій та груп з питань ситуації в країні, яка характеризувалась як тяжка та контрольована. Прийнято рішення не вводити військовий стан на Донбасі. Від командування в зоні АТО за останній тиждень було відсторонено шість офіцерів.

У Мінську завершилися консультації по Донбасу. Сторони виказали своє бачення виходу із кризової ситуації. Президент України підтвердив готовність припинити вогонь в зоні АТО з 14.00 5 вересня за київським часом, при умові початку мирних переговорів у Мінську. У НАТО не виключають можливість надання Україні летальної зброї. Президент України веде напружену роботу за міжнародну підтримку держави у боротьбі з агресором.

Результатом переговорів контактної групи у Мінську стало підписання протоколу про припинення вогню на Донбасі з 18.00 5 вересня 2014 року. Українська сторона виконала ці домовленості, а протилежна сторона навіть не припиняла застосування зброї, і в ніч на 8 вересня російські війська з трьох напрямків зробили спробу атакувати Маріуполь з застосуванням важкої техніки.

Міністр оборони України Валерій Гелетей заявив, що антитерористичну операцію на сході України практично завершено, оскільки ситуація переросла в повномасштабну війну між Україною та Російською Федерацією.

3 вересня. Президент України Петро Порошенко провів телефонну розмову з президентом Росії Володимиром Путіним.

Прес-служба глави держави повідомляє: «Результатом розмови стало домовленість про постійне припинення вогню на Донбасі. Було

досягнуто взаєморозуміння щодо кроків, які сприятимуть встановленню миру», — сказано в повідомленні.

Володимир Путін і Петро Порошенко не домовлялися про припинення вогню в Україні, оскільки РФ — не сторона конфлікту, заявив прес-секретар Путіна Дмитро Песков.

У «ДНР» заявили, що не припинять вогонь, поки на Донбасі перебувають українські війська.

Згодом у «ДНР» готові до припинення вогню, але тільки в тому випадку, якщо на аналогічний крок підуть всі збройні формування України.

Влада України розпочинає будівництво споруд на кордоні з Російською Федерацією в рамках проекту «Стіна». Про це заявив на засіданні Кабміну в середу прем'єр-міністр Арсеній Яценюк

5 вересня. Тристороння контактна група — ОБСЄ, Україна, Росія — та представники російських терористичних військ підписали в м. Мінськ (Республіка Білорусь) тимчасову угоду про «забезпечення негайного двостороннього припинення застосування зброї» на сході України.

6 вересня. Президент України Петро Порошенко в інтерв'ю телеканалу ВВС заявив, що Росія може «взяти» не тільки Київ, але і будь-яке інше європейське місто, якщо весь світ не об'єднається у своїй солідарності з Україною. Коментуючи слова Путіна про те, «що вже через 2 тижні він може взяти Київ», Порошенко зазначив: «Армія РФ — 1,2 млн осіб. За тією ж логікою Росія може взяти Варшаву, Вільнюс, Ригу, Бухарест, будь-яке інше місто, якщо весь світ не об'єднається у своїй солідарності з Україною».

10 вересня. Командири добровольчих батальйонів вимагають від Президента України притягнути до відповідальності за трагедію під Іловайськом чиновників силових структур, в тому числі генерала Петра Литвина.

Народний депутат Віктор Балоба пропонує звільнити з посад Міністра оборони В. Гелетея та НГШ ЗС України В. Муженка.

Майже весь особовий склад добровольчого батальйону «Черкаси» написав рапорти про відмову виконувати бойове завдання і висуватися на передову. Вони наполягають, що не відмовляються служити, але просять надати їм для цього відповідне озброєння. «Або ставте нам задачі, які ми можемо виконувати з нашим озброєнням, або дайте нам

озброєння відповідно до задач, які перед нами ставляться», — заявив заступник комбата «Черкас» Володимир Мельник.

12 вересня. Біля 20.00 проросійські терористи розпочали штурм Донецького аеропорту. В результаті його обстрілу почалася масштабн пожежа. Президент П. Порошенко зібрав термінове засідання РНБО з питань ситуації на сході України та для прийняття відповідних рішень.

Міністр оборони В. Гелетей заявив, що ЗС РФ після відкритого вторгнення в Україну 25 серпня планували за три дні оволодіти Луганською та Донецькою областями, але були зупинені українськими військами під Іловайськом.

15 вересня. Президент України П. Порошенко вніс до Верховної Ради законопроект щодо встановлення в окупованих Росією районах Донбасу особливого режиму і амністії сепаратистів та бойовиків, і Верховна Рада у закритому режимі підтримала Президента України. Фактично то була ціна миру, яку повинна була б заплатити Україна в обмін за припинення російського вторгнення, але 16 вересня терористи відкидають ідею Петра Порошенка щодо особливого статусу Донбасу.

16 вересня. Верховна Рада України на виконання Мінських домовленостей ухвалила Закон України про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей.

Верховна Рада України та Європейський парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС.

17 вересня. Кабінет Міністрів України погодив призначення Геннадія Москаля головою Луганської обласної державної адміністрації.

Офіційний візит Президента України П. Порошенка до Сполучених Штатів Америки П. Порошенко призвав США надати Україні особливий статус поза блоком НАТО, але країна не може його отримати з огляду на те, що вже має подібний статус на рівні співпраці з США.

19 вересня. У Мінську представниками сторін (Л. Кучма, А. Захарченко, І. Плотницький, при посередництві від РФ М. Зурабова) був підписаний меморандум про закріплення домовленостей про припинення застосування зброї, відведення важкого озброєння (калібром більше 100 мм) на 15 км від лінії зіткнення сторін станом на дату підписання меморандуму та створення тим самим зони безпеки не менше

30 км., заборони на польоти бойової авіації та БПЛА, встановлення мінно-вибухових загороджень у цій зоні безпеки.

21 вересня. Президент П. Порошенко назвав декілька причин трагедії під Іловайськом, серед них затримка з прибуттям резервів на три дні та втеча окремих підрозділів з поля бою. Конфлікт з РФ на Донбасі, за його заявою, може бути вирішеним тільки мирним шляхом. 51 бригада буде розформована. Більше 1000 бійців бригади самовільно залишили позиції і відбули до пункту постійної дислокації не без допомоги адміністрації Володимира-Волинського.

Кабінет Міністрів прийняв рішення про розробку нової воєнної доктрини України.

22 вересня. Президент України Петро Порошенко розформував 51-шу бригаду, бійці якої здалися в полон 25 липня.

Кінець вересня характеризується активною фазою спільних українсько-американських навчань «Швидкий тризуб» на полігоні у Львівській області.

25 вересня. Президент Петро Порошенко виступає категорично проти введення миротворців на територію України. «На території України жодних миротворчих контингентів не буде. Крапка», — заявив Порошенко.

30 вересня. В Україні офіційно налічується 295 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Приблизно п'ять мільйонів людей живуть в зонах, порушених конфліктом.

Жовтень 2014 року

2 жовтня. Міністр оборони В. Гелетей заявив, що РФ випробовує у бойових діях нові боеприпаси, а Україна закупила високоточну зброю.

6 жовтня. Звільнений з посади керівник Держприкордонслужби Микола Литвин (генерал армії України, на посаді більше 10 років).

7 жовтня. З 18.00 в зоні АТО знову запровадили «режим тиші» з метою вийти на реальне припинення вогню. У полоні терористів опинилося 224 громадянина України. Трагедія під Іловайськом знаходиться в полі зору засобів інформації, найбільші звинувачення припадають на долю міністра оборони, керівництва в зоні АТО та командирів підрозділів.

12 жовтня. Звільнений з посади Валерій Гелетей. Президент Петро Порошенко задовільнив рапорт про відставку Міністра оборони Валерія Гелетея і наголосив, що настав час змінити керівництво військового відомства. Президент України запропонував Верховній Раді кандидатуру Степана Полторака на посаду Міністра оборони України.

300 військовиків Національної гвардії після призначення С. Полторака зібралися біля Адміністрації Президента України з вимогою їх демобілізації. В. о. міністра оборони С. Полторак сказав, що Національна гвардія до початку бойових дій у зоні АТО не була готова. Тепер же сили АТО мають можливість ефективно утримувати свої позиції і не збираються залишати Донецький аеропорт. В Україні буде створений потужний резерв бойових частин. Уряд України збільшив грошове забезпечення військовим у зоні бойових дій до більше ніж 6 тисяч гривень. Трудовий стаж рахується при перебуванні в зоні бойових дій, як один місяць за три.

14 жовтня. Президент України Петро Порошенко визначив 14 жовтня Днем захисника України.

Верховна Рада призначила Степана Полторака міністром оборони.

17 жовтня. Президент України Петро Порошенко і президент Росії Володимир Путін провели двосторонню зустріч в Мілані.

23 жовтня. Солдати російської армії у Луганську стверджують, що поїхали в Україну добровольцями, але за наказом командування. Про це писав журналіст британської Financial Times Кортні Уївер, який поспілкувався з солдатами в луганському кафе «Плакуча верба».

26 жовтня. В Україні відбулися дострокові вибори до Верховної Ради. У виборах прийняли участь 29 партій. Партія регіонів не приймала участі, але «регіонали» пройшли до Ради за списками інших партій та по мажоритарним округам. До Верховної Ради потрапили 6 партій, які подолали 5 % бар'єр: «Народний фронт» Арсенія Яценюка, «Блок Петра Порошенка», «Самопоміч» Анни Гопко (створена Андрієм Садовим у Львові), «Опозиційний блок» Юрія Бойка

та колишніх «регіоналів», «Радикальна партія» Олега Ляшка та «Батьківщина» Юлії Тимошенко.

«Опозиційний блок» це трохи очищена команда Януковича (Єфремов, Чечетов, Бондаренко...) проводить активну проросійську політику.

30 жовтня. З заяви Пентагона стало відомо, що Європа повинна посилити свій захист від РФ, а США будуть надавати Україні високі військові технології, які допоможуть військовим захистити себе, в тому числі станції наземної артилерійської розвідки.

В свою чергу терористи «ДНР» оголосили про створення «регулярної армії» та проведення «тотальної мобілізації» населення.

Листопад 2014 року

2 листопада. На окремих територіях Донецької і Луганської областей, всупереч Мінським домовленостям та встановленому Конституцією і законами України порядку виборів органів влади, провели незаконні вибори так званих голів і народних рад «ДНР» і «ЛНР».

4 листопада. РНБО заявила про рішення не фінансувати окуповані райони Донбасу та підтримала ініціативу Президента України про скасування закону від 16 вересня 2014 року «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» і рекомендувала парламенту відмінити його.

5 листопада. Президент доручив повернути в українські школи початкову військову підготовку.

Президент Росії Володимир Путін став найвпливовішою людиною світу за версією журналу Forbes.

9 листопада. Голова СБУ Валентин Наливайченко закликав депутатів заборонити компартію України, посиляючись на те, що її члени приймали активну участь у подіях на Донбасі на боці окупантів.

17 листопада. Президент РФ В. Путін сказав, що не дозволить Україні знищити бойовиків Донбасу як «політичних опонентів» Києва. Росія нарощує свою «гуманітарну» допомогу, і після кожного «гумконвою» бойовики починають масовані обстріли житлових кварталів та населених пунктів.

Ватажок бойовиків «ЛНР» Ігор Плотницький викликав на дуель Петра Порошенка.

19 листопада. Прес-секретар Путіна Д. Песков заявив, що Росії необхідна «стовідсоткова гарантія» того, що Україна не вступить до НАТО.

Стосовно мінських переговорів Леонід Кучма сказав, що нові переговори по Донбасу у мінському форматі не мають сенсу. Україна не буде вести перемови з російськими терористами від «ЛНР» та «ДНР». Українська армія продовжує підготовку до можливих повномасштабних бойових дій ЗС РФ. З запізненням продовжується підготовка резервів та відновлення техніки.

Кабінет Міністрів затвердив односторонню демаркацію українсько-російського кордону.

21 листопада. Сенатор США Джон Маккейн заявив, що США втрачають довіру всього світу за відмови постачати зброю Україні.

Україна відмовилась від запропонованих Канадою 20-ти винищувачів F-18. Американські військові доставили до України перші три легкі протимінометні радарні системи.

24 листопада. Президент П. Порошенко заявив, що питання стосовно НАТО Україна буде вирішувати на референдумі, такої ж думки і Леонід Кравчук, який пізніше заявив, що Україна обов'язково повинна стати членом НАТО, але треба провести відповідний референдум.

25 листопада. Суд взяв під арешт заступника НГШ ЗС України генерала Назарова, як одного з підозрюваних у трагедії ІЛ-76, його незабаром відпустили під заставу.

Дивовижно і болісно спостерігати той безлад, що коїться у судовій системі України. Воююча держава не має військових трибуналів, а цивільний суд мусить розглядати справи військових злочинів.

Забігаючи вперед, скажу, що справа генерала Віктора Назарова бездарно подана, бо підозрюваний не мав би їм бути.

За останній час більше 50 посадових осіб Міноборони та ГШ ЗС України були звільнені за неналежне виконання службових обов'язків.

Коаліція «Європейська Україна» була створена 27 листопада 2014 року.
Джерело: «Deutsche Welle», <https://www.dw.com/>

27 листопада. У Верховній Раді України VIII скликання сформовано коаліцію політичних сил «Європейська Україна», до якої увійшли представники п'яти політичних сил: «Народного фронту», Блоку Петра Порошенка (БПП) «Солідарність», «Самопоміч», Радикальної партії О. Ляшка та «Батьківщини».

Головою Верховної Ради України обрано Володимира Гройсмана, а прем'єр-міністром України затверджено Арсенія Яценюка.

Грудень 2014 року

Грудень виявився вкрай напруженим у вирішенні оборонних завдань: проводяться знову переговори про припинення вогню; лунають заяви про необхідність проведення чергової часткової мобілізації; спікер ВР України Володимир Гройсман заявив, що не має підстав розглядати питання про введення воєнного стану.

Міністр національної оборони Канади Роберт Ніколсон заявив, що військова допомога Україні можлива після досягнення консенсусу з країнами-членами НАТО.

Україна планує збільшити чисельність Збройних сил до 250 тисяч осіб. На строкову службу планується призвати 40 тисяч юнаків, а на контрактну службу — 10,5 тисяч. За думкою міністра оборони, волонтерам нададуть статус учасників бойових дій. Бійці батальйону «Донбас» заявили, що будуть блокувати доставку гуманітарних ван-

тажів в окуповані райони шахтарського регіону, доки терористи не звільнять всіх українських заручників. Зростає вірогідність того, що Росія спробує зробити сухопутний коридор до Криму.

Прийнято рішення, що батальйон «Айдар», який знаходиться у підпорядкуванні ГШ ЗС України, має бути реорганізованим до кінця 2014 року. Епіцентром боїв у зоні АТО залишається Донецький аеропорт.

Секретар РНБО О. Турчинов повідомив, що чергова мобілізація почнеться з 20 січня 2015 року. ЗС України після четвертої черги мобілізації матимуть можливість звільнити в запас до 50 тисяч військовиків, але запропонують людям залишитись на службі по контракту у максимальній кількості. Він не виключає можливості введення в Україні воєнного стану.

Президент України запевнив, що військових строкової служби не повинні направляти в зону АТО.

2 грудня. Верховна Рада затвердила новий склад Кабінету міністрів, де Полторак зберіг посаду голови Міноборони, а Павло Клімкін — міністра закордонних справ.

Луганські бойовики й українські військові домовилися про припинення вогню з 5 грудня і про відвід усієї важкої техніки з 6 грудня.

Українські військові і бойовики домовилися про перемир'я в донецькому аеропорту.

18 грудня. Президент США Б. Обама підписав одноголосно прийнятий Сенатом та Конгресом Сполучених Штатів Америки закон про статус України як союзника США поза НАТО.

25 грудня. Спікер Верховної Ради України В. Гройсман підписав закон про розширення повноважень РНБО. Олександр Турчинов звернувся до українців із закликом бути готовими до мобілізації і виконати свій обов'язок по захисту Батьківщини, оскільки існує вірогідність розв'язання Росією континентальної війни.

29 грудня. Під час підсумкової прес-конференції Петро Порошенко заявив про можливість введення воєнного стану, коли почнуться наступальні дії з боку Росії. Раніше він виключив можливість повернення Україні ядерного статусу.